

Vlierzele

Van stort tot grot

6 maart 2010

Iemand die wat talent had en de ambitie om iets te betekenen in de atletiek, moest vroeger aangesloten zijn bij Vlierzele Sportief. Je moest gepaste sportaccomodaties hier in de omgeving immers ver gaan zoeken. Dat is nu wel even anders. Zelfs een redelijk bescheiden gemeente als Berlare heeft al twee openbare sporthallen en uitgestrekte terreinen met loopistes en wat er voor de competitieve beoefening van de atletiek verder nog nodig is. Dus misschien heeft Vlierzele Sportief wat van zijn glans en uitstraling verloren maar ze bestaan nog steeds. Al zal een jaarlijks lidgeld van 75,00 Euro misschien niet direct een stimulans zijn om bij die club aan te sluiten.

Nu was dat feit zeker niet de aanleiding voor mij om daar eens te gaan wandelen. Wél dat ik er al vele, vele malen aan het dorp voorbij gereden ben, de streek al behoorlijk heuvelachtig is en dat het dorp niet al te ver van mijn honk is gelegen. Akkoord, er zijn betere redenen te verzinnen maar tenslotte moet er toch een keuze gemaakt worden. Het aanbod binnen een redelijke afstand was bepaald niet royaal. Het werd dus de Bacchustocht in Vlierzele.

Het schijnt dat in dit dorp, dat een deel is van Sint-Lievens-Houtem, de carnavalviering mede gewijd is aan Bacchus. Een beetje raar in deze tijd en op deze breedtegraad. Immers Bacchus was bij de oude Romeinen de god van de wijn, de seksuele vrijheid en de vruchtbaarheid. Nu hadden de Romeinen en de Grieken ongeveer dezelfde goden maar die kregen verschillende namen. Zo is Bacchus bij de Grieken voornamelijk bekend onder de naam Dionysus (of Dionysos, hou me dat ten goede). Hoewel de naam Bakchos ook bij de Grieken af en toe gebruikt werd. Schijnbaar hielden de Etrusken wat meer rekening met de frivole reputatie van deze godheid en zo noemden ze hem Fufuns. De mythologie rond Dionysus is niet van de poes. Dus even bij de les blijven, luitjes, het wordt wat ingewikkeld. Zijn naam betekent eigenlijk "twee keer geboren" of "kind van de dubbele deur". Hij was de zoon van Zeus en Semele (een kleindochter van Aphrodite). Toen Hera erachter kwam dat Zeus een liefdesaffaire had met Semele en ze wist dat die het kind van Zeus droeg, haalde ze Semele over om Zeus te vragen in zijn ware gedaante te verschijnen. Bij het aanzien van de ware gedaante van de oppergod verbrandde Semele onmiddellijk. Evenwel niet voordat ze nog snel de onvolgroeide Dionysus baarde. Hierop naaide Hermes met veel tegenwoordigheid van geest het kind, Dionysus dus, in de dij van Zeus waar het rustig kon groeien totdat het klaar was om geboren te worden. Zo kwam drie maanden later Dionysus ter wereld. Ondanks dat hij eigenlijk een halfgod was, werd Dionysus toch tot god gepromoveerd zonder dat hij er wat moest voor doen omdat hij drie maanden in de dij van Zeus had gezeten en daardoor goddelijke krachten had verkregen. Toen Dionysus volwassen was plantte hij zijn eerste wijnstok en hij slaagde erin zichzelf en een hoop nimfen te bedwelmen met het sap dat de vruchten bevatten. Zo werd hij de eerste wijnboer. Chateau Bacchus, grand cru classique.

Nu was er van bachanalieën en liederlijk gedrag op deze tocht niets te merken. Ik werd in tegendeel al direct na de start geconfronteerd met een heilige. Ik kende de man van haar

noch pluim maar dat zal wel aan mij gelegen zijn. Nochtans, ik geef het jullie ter overweging: wie kent er de heilige Flederik? Nee, nee, nee, niet FReederik, Flederik, laat dat duidelijk zijn. Sint-Fledericus zou van Franse afkomst geweest zijn wat niet belette (blijkbaar) dat hij in een ver en grijs verleden priester is geweest in... jawel: Vlierzele. Bij zijn graf zijn er vele wonderen gebeurd en het kon dus niet uitblijven dat de man heilig werd verklaard. Toen de hogere geestelijkheid zijn overblijfselen wilde verhuizen naar Brussel ging dat feestje niet door. Toen zij de kist wilden openen werden zij door een zodanige schrik gegrepen dat zij hun snood opzet moesten opgeven. De kerk in Vlierzele is aan Fledericus gewijd, er is een straat naar hem genoemd en ik passeerde aan een kapelletje waarin het beeld van een wat onwezenlijk kijkend persoon in priesterkleren stond. Blijkens het opschrift moest dat Flederik voorstellen. Hij schijnt goed te zijn tegen oorpijn, doofheid en bloedige wonden.

Vanuit deze hemelse sferen tuimelde ik al snel weer naar de aarde. Niet alleen doordat er op eigen kracht 18 kilometer moest gestapt worden maar ook doordat er zeer hoge heuvels in het zicht kwamen. In eerste instantie was het me niet duidelijk wat men hier aan het uitvoeren was. Het was namelijk zonder meer duidelijk dat die heuvels mensenwerk waren.

De deponie van Vlierzele. Al dragen deze bulten een mooie naam, ze stinken evengoed infaam.

Totdat een verdachte geur mijn neus trof. Eerst uitwerpselen, wat verder diesel en iets wat ik niet kan benoemen maar dat in het gamma van Yves Rocher geen succes zou hebben. Na een halve toer rond deze site bleek het echter wel wat hier aan de hand was: hier wordt vuilnis gestort! Niet zo'n klein beetje ook. Echt een inspirerende omgeving voor een wandeling. Dat ik daar nog niet eerder was opgekomen. Overigens, je mag niet zomaar „stort“ zeggen tegen dit stort! Welnee, het is de „deponie van Vlierzele“. Alweer en nieuw woord geleerd. Het geheel valt onder de verantwoordelijkheid van de Intercommunale van het Land van Aalst, de ILvA. Ze hebben er daar in Aalst niet enkel

verstand van hun eigen smoel te verbergen achter een masker want het blijkt dat het ook mogelijk is een smeerbeel te maskeren met een mooi woord. Het stort trekt natuurlijk een hoop gedierte aan waarmee men het het liefst niet wordt geconfronteerd. Dus gaat er nogal wat energie zitten in het bestrijden ervan. De meeuwen, bijvoorbeeld, die in groten getale door de nog eetbare restjes worden aangetrokken. Dat krijst en schijt maar tot wijd in de omtrek en je kan die beesten maar moeilijk een Pamper aandoen. Om die nood te lenigen heeft men al eens beroep gedaan op een valkenier. Die poogt met een roofvogel de gieren van de lage landen daar weg te houden. Of dat effectief is, weet ik niet. Ik zag er in elk geval geen toen ik rond die gigantische belt ben gestapt. Dus, wie weet?

Een merkwaardig punt op de eerste lus van het traject was de zogenaamde „spooklinde“. Nu wil het geval dat bij dergelijke plaatsen zelden bordjes staan die de voorbijganger inlichten over wat er daar zo bijzonder is. Dus helemaal zeker ben ik het niet, maar ik denk die spooklinde inderdaad gespot te hebben. Staande op een kruispunt van wegen, een conditio sine qua non opdat er van spoken, heksen en duivels sprake zou kunnen zijn. Verder is deze grote boom niet gespaard gebleven van allerlei onheil. De stam vertoont gaten en is praktisch in twee gescheurd. Toch draagt de linde nog steeds blad wanneer het daarvoor de tijd is. Dat deze boom zo vreselijk is toegetakeld komt doordat hij al eens

De spooklinde. Ongelooflijk geteisterd maar nog steeds levend.

in brand heeft gestaan en dat hij door de bliksem werd getroffen. Deze boom zou echter niet met spoken verbonden zijn indien er niet allerlei verhalen daarover de ronde deden. Sinds de middeleeuwen al wordt er van alles over deze plaats en deze boom verteld. Wie vroeger 's nachts tussen Bavegem en Vlierzele op weg was zou nooit de linde voorbij zijn gegaan zonder een kruis te slaan. Zoals bekend gaan heksen, tovenaars en spoken daarvoor schielijk op de vlucht. Het staat namelijk vast dat de heksen hier dikwijls een sabbath hebben gehouden. De beruchte roverhoofdman Jan de Lichte, die Zuid-Oost-Vlaanderen met zijn bende op het einde van de 18de eeuw onveilig maakte, zocht ooit een schuilplaats in deze spooklinde en genoot zo tijdelijk van de gastvrijheid van de onzure creaturen. Nu ja, soort zoekt soort, nietwaar? Later werd hij toch gegrepen en met een deel van zijn trawanten terechtgesteld op de Grote Markt in Aalst. Een ander verhaal vertelt van een veekoopman die daar bij avond voorbijreed, vergezeld van zijn vrouw. Veekooplui zijn, zoals bekend, zo arrogant als de

ziekte en zo brutaal als de pest en dus sprak de man tot zijn vrouw: 'Men zegt dat de duivels hier 's nachts komen. Laat ze dan nu maar eens komen!' Het volgende ogenblik werd de paardenkoets omringd door kleine mannetjes met rode mutsjes. De man vertrok zo snel hij kon en is nooit meer op die plaats terug geweest. Volgens mij heeft hij echter onschuldige kaboutertjes gezien maar ik kan het natuurlijk verkeerd voorhebben.

De kerktoeren van Letterhoutem

De eerste controlepost, die we overigens later nog eens een tweede keer moesten aandoen, bevond zich in Letterhoutem. Dat Oost-Vlaams dorp heeft een kerk met een wat ongewone toren. Die is in baksteen en vierkant met een zadeldak. Je ziet het niet zo vaak. Letterhoutem is niet groot en dat hebben ze altijd al geweten. Dat „letter“ beduidt namelijk niet dat daar buitengewoon veel aan letteren wordt gedaan. Of dat er ooit hout werd gewonnen om er letterblokken van te maken. Nee hoor, dat „letter“ slaat simpelweg op klein. In sommige van onze dialecten wordt het nog gebruikt om „weinig“ of „nauwelijks“ aan te geven. En dat is ook de echte stam van deze naam. Het kleine Houtem, dus. Voor de kerk staat een levensgroot beeld. Ik dacht eerst dat het iets was uit de wereldoorlog dat een hoog Frans militair moest voorstellen. Maar die generaals plachten, voor zover ik weet, niet met een bel rond te lopen. Ja, met een bel cognac mis-

schien wel maar ik bedoel het handzame model van een kerkklok. En dat heeft deze figuur wel degelijk in de hand. Alsmede enkele tot een rol gedraaide papieren. Het gaat hier om

De veldwachter, annex belleman

De Liviniusdoorgang

het beeld van veldwachter Raymond Van den Berge. Vroeger was het de gewoonte dat de veldwachter, na de hoogmis, met luide stem de officiële mededelingen deed staande bij de kerk. Bij sommige kerken kan je nog het gebouwtje zien dat daarvoor bedoeld was. In Daknam, bijvoorbeeld, staat op het stemmige dorpspleintje nog het zogenaamde „roephuizen“. Hier in Letterhoutem werd dat gebruik afgeschaft in 1959 en om die laatste lezing te vereeuwigen heeft men jaren later de veldwachter hier een standbeeld gegund.

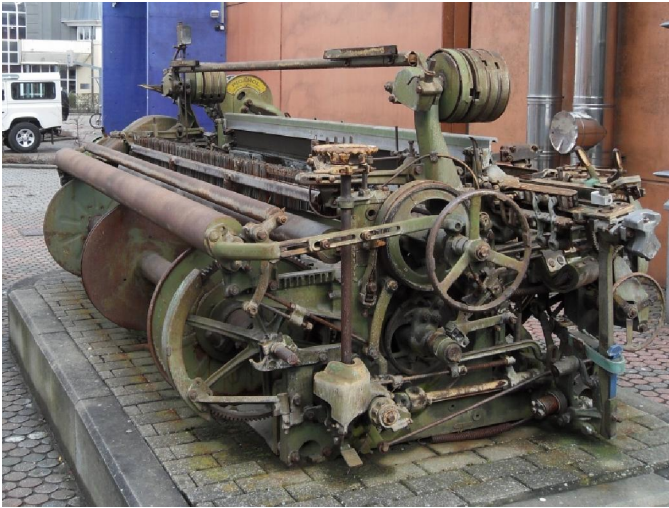
Na de rustpost volgde een wandellus die, onder andere, langs de Balei liep. Ik heb niet kunnen vinden waar die naam vandaan komt. Het schijnt echter dat daar het hoogste punt van de omgeving ligt en dat je bij helder weer van boven op de viaduct over de oude trambaan te torens van Gent kan zien. En dat is een bijzonder grote afstand daarvoor. Hoewel het inderdaad helder was, heb ik dat unicum gemist omdat ik (toen) domweg niet wist dat het mogelijk zou kunnen zijn.

Na een stukje langs de oude trambaan, nu een breed fiets- en wandelpad, kwamen we in het centrum van Sint-Lievens-Houtem. Je zou het niet direct verwachten maar hier hebben ze het op één na grootste marktplein van Vlaanderen. Het grootste is in Sint-Niklaas te vinden. Bij een groot marktplein hoort vanzelfsprekend de grootste traditionele winterjaarmarkt van het land. In 2008 werd die winterjaarmarkt zelfs erkend als Vlaams niet-tastbaar cultureel erfgoed. De Sint-Michielskerk heeft een Romaans koor uit de 11de of 12de eeuw. De kerk had veel vroeger twee torentjes. Van het noordelijke is enkel de onderbouw bewaard. Rond 1776 werd een nieuw classicistisch schip aan de kerk gebouwd. Er moet ook een Sint-Liviniuskapel te vinden zijn. Die staat daar al sinds 1640. Naast de kapel bevindt zich een bron. De kapel werd gebouwd op de plaats waar volgens de overlevering Livinius in de 7de eeuw was aangekomen. De kapel is beschermd als monument. Ik kreeg ze niet te zien maar

wel is er op het kerkhof een Sint-Liviniusdoorgang. Met een soort spitsbogen uit roestvrijstalen buizen. Ook verder op het kerkhof zijn er nog van die modern ogende ornamenten te zien.

De warrige bewegwijzering hier was slecht genoeg om zowat iedereen in verwarring te brengen maar het was de bedoeling dat we een rondje gingen maken ik een laag gelegen bos. Jong aangeplant en niet bijster interessant in deze tijd van het jaar, het Eilandbos. Het ligt in het centrum van het dorp en dat is wel bijzonder. Aan één kant staat een oude textiel fabriek die al een tijdje van bestemming is veranderd. Het is nu het Cultureel Centrum „t Fabriek“. Van zijn verleden is een oud weefgetouw getuige. Dat staat open en bloot langs de straat op een sokkel. Ooit zijn mensen bij Picanol nog fier geweest dat het zo goed werkte.

Sint-Lievens-Houtem heeft een Romeins verleden. Toen die volksstam het hier voor het zeggen hadden en Julius Ceasar zat te zwoegen op zijn „De Bello Gallico“, passeerde hier

Het weefgetouw van Picanol

een belangrijke heirbaan. Er zijn hier dan ook allerlei zaken aan de oppervlakte gekomen die daarop wijzen. De straatnaam „Oudeheerweg“ herinnert daar ook nog aan. Op het kruispunt van de Oudeheerweg en Balei staat nu een beeld van een Romeins soldaat. Zoals wij ons die voorstellen, tenminste.

Het spreekwoord zegt: „Rust, roest“ maar hier was het „rust, Rot“. Het heet daar nu eenmaal zo: Rot. Kort en goed(?) Er zijn hier nog wel wat curieuze plaats- en straatnamen. „Uilenbroek“ bijvoorbeeld, waar de wandeling begon. En Hasselten-Broek. Of Morelgem. Dat laatste

De Romein. Hij bewaakt nu een kastje van de teledistributie.

kwam ook eerst helemaal aan het einde van de wandeling te pas. Er lag nog een grot op ons te wachten in het centrum van Vlierzele. De oude Maria-grot of de Vlierzeelse grot is toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes. Ze werd in 1879 door Pastoor Anseau en onderpastoor Lauwereys gebouwd in Waalse natuursteen. Aan de zuidelijke kant is er een preekstoel te vinden en aan de noordelijke kant is een crypte gebouwd waarin de bedevaarders hun offerkaarsen kunnen laten branden. Voor de grot is een plein met bidbanken. Tegenover de grot ligt een bos dat in 1954 gedeeltelijk werd gerooid en waar, onder impuls van Pastoor Sabot, zeven bakstenen kapelletjes werden gebouwd waar hij de zeven blijdschappen van Maria liet in beitelen. Blijkbaar is de eerwaarde Sabot daarbij niet gesaboteerd.

De aangekondigde „overwegend verharde landbouwwegetjes“ bleken eigenlijk overwegend modderpoeltjes te zijn. Maar je kan nu eenmaal niet alles hebben en waar een stort een „deponie“ wordt genoemd, daar kan men zich al eens aan een rekbaar gehanteerd begrip verwachten.

De Grot

© Michel Christiaens